

LÄNNABYGDEN

UTGIVEN AV LÄNNA HEMBYGDSFÖRENING

N:r 1

JULI

1928

LÄNNA HEMBYGDSFÖRENINGENS BILDANDE.

Det är allas, — men speciellt en ungdomens upp-
gift, att verka för ideella och högtstående mål.
Ungdomen representerar entusiasmen i alldeles
särskild grad, och entusiasmen, den okuvliga vil-
jan och den hoppfulla förtröstan, gör oss oftast till
segervinnare.

Hembygdsrörelsen torde också, i stort sett, mest
hava blivit framburen genom det ungdomliga ini-
tiativet. Rätt så! Ännu tycks bygdernas ungdom,
vara mäktig att känna varmt och innerligt för
hem, hembygd och pliktfylld fädernegärning. Det-
ta bevisas bäst genom en blick på hembygdsverk-
samheten, som under senare år tagit en allt vida-
re och fastare gestaltning. Att något mera ingä-
ende orda om hembygdsrörelsens verksamhet och
mål torde vara överflödigt, då de allra flesta av
oss förut äro underkunniga härom.

Bland intresserade hade planerna för bildandet
av en hembygdsförening inom Länna länge dryf-
tats. I september 1925 utsågs vid möte i Bergs-
hamra skola en kommitté på 3 personer att föra
planen framåt och i främsta rummet inkomma med
stadgeförslag.

Kommittén bestod av Yngve Janson, Björklid,
hemmansägaren J. Kaleb Andersson, Issjö, och hr
Harry Thébom, skolan. Vid ett senare hos Kaleb
Andersson hållet möte, varvid, förutom kommitté-
medlemmarne, närvaro: kyrkoherde Carl Silwer,
Lännaby, folkskolläraren Gust. Karlsson, Grovsta,
och hr Gust. Wennberg, Kastmora, framlade kom-
mittén sitt stadgeförslag, vilket efter åtskillig dis-
kussion med en del ändringar förordades. Vid
samma tillfälle beslöts att hålla ett första offent-
ligt möte i frågan i medio av oktober för att höra
allmänhetens tankar och eventuellt få en förening
bildad.

Lördagen den 17 oktober 1925 bildades så Län-
na hembygdsförening vid möte i Bergshamra sko-
la. Herr Kaleb Andersson, Issjö, framlade i ett in-
ledningsanförande den blivande föreningens mål
och arbetsuppgifter. Dessutom talade kyrkoherde
Carl Silwer och herr Gust. Wennberg, Kastmora.
Bägge riktade sina tal till ungdomen och betonade
särskilt hembygdsrörelsens väckande och fostran-
de betydelse för denna. Efter talen antecknade sig

12 personer som medlemmar i föreningen. Sty-
relsevalet följde omedelbart och fick styrelsen föl-
jande sammansättning: ordförande kyrkoherde
Carl Silwer, v. ordförande hemmansägare J. Kaleb
Andersson, Issjö, sekreterare Yngve Jansson,
Björklid, v. sekreterare fru Elsa Thébom, kassör
Harry Thébom.

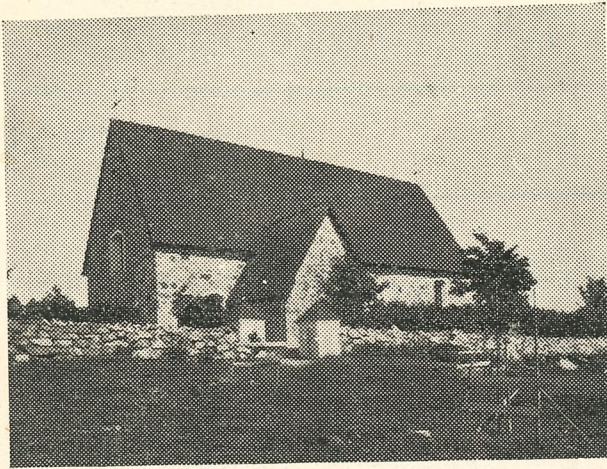
Suppleanter: herr Gust. Wennberg, Kastmora,
och fru Elsa Andersson, Issjö. Av dessa valdes ef-
ter lottning kyrkoherde Carl Silwer, Yngve Jans-
son, Harry Thébom på ett och Kaleb Andersson,
Issjö, och fru Thébom på 2 år.

Följande dikt föredrogs för dagen författad av
Yngve Janson:

*Vid Länna hembygds- och fornminnesförenings-
bildande den 17 oktober 1925.*

Vi vilja vårda väl vårt hembygdsarv
och sätta högt som förr den vackra dygden
av trogen gärning bakom plog och harv,
uti den gamla, kära roslagsbygden!
Kom låt oss timra nya sköna varv
uppå den byggnad, vartill fädren lade
en bergfast grund, förutan fusk och slarv!
Kom timmermän och gå till verket glade!
En syskonkedja vi kring bygden spänna,
av enad kraft, till ädel gärning slagen!
Och var och en bör stor sin uppgift känna!
Vi bygdens barn, som ha vår rot i denna:
vår hembygds kärlek träd på nytt i dagen,
till vård om hembygdsarvet här i Länna!
— — — Så låt oss knyta då i denna dag
föreningsband, som hålla fasta samman!
Se det är du min vän, och även jag,
som skola vårda hembygds kärleks-flamman!
Den nya tiden dansar fram i gamman.
Den byggt en kult sig själv till gott behag...
Men fara är: dess byggnad störtar samman,
ty grunden syns oss mer än lovligt svag.
Dock, allt det goda, nya tiden gömmer,
vi äro med att bära fram och trygga...
Men, när den otacksamt det verk förglömmar,
som fädren gjort i år som gått tillrygga,
då stå vi med bland dem, som tiden dömer!
På fädrens grund, alltfört vi vilja bygga!

L Ä N N A K Y R K A .

Av kyrkoherde *Carl Silwer*.

Ditt läge, Länna kyrka, är
Bland skönsta, man i världen här
Kan se, ty sluttande mot stranden
Du speglar dig med bergen, landen
I Kyrksjöns klara, stilla våg.
Ej skönare en syn man såg.

En pärla du ju kallats har
Av den som sett din gudachar
Av kostligaste sniderier:
Först altaret med pyramider,
Se'n predikstolen, allt i guld,
Och marmormonument och funt.

Ditt yttre ett juvelskrin likt
Ock är, ty stenen skimrar rikt
I alla löftesbågens färger,
Blott blick för färgskönhet man äger.
Så har en var i någon mån
Den gåvan fått, men blott som lån.

Jag ser ej murens ytor grå,
Jag ser blott trons safirer blå
Och kärlekens rubiner glöda
Som druvoblod i klasar röda
Med hoppets smaragd vårligt grön,
Inströdd till skiftning, prydnad skön.

Ty tro det är som byggt din mur
Så högt mot himmelens azur.
Och kärlek är det, som utletat
Så släta, vackra stenar, strävat
Upp med dem allt till nockens rand
Högt över skog och sjö och strand.

Och hoppet talar från vart röst
Till alla ner: Höj upp ditt bröst
Med mäktig röst i lovsångstoner
Till Gud i himlens höga zoner,
Att här din Gud ännu kan ses
Se'n minst sju sekler sannt tillbes.

Se dina fäder knäböjt här
För samma Gud och Frälsar' kär!
Säg, vill du ej med dem dig böja.
För Honem ned, som dig kan höja
Allena upp till sig och dem
Till Ljusets, Salighetens hem?

Se kyrkan genom seklen stå,
Fast slakten komma, slakten gå,
Orubbad står hon, kan ej falla
Som klippan, hur än böljor svalla,
Ty hon är grundad på Hans ord,
Det ej förgås som himmel, jord.

"Länna kyrka är en pärla". Så yttrade sig Svea rikets ärkebiskop vid kyrkoinvigningen den 13 november 1927. Det följande må visa sanningen av detta yttrande.

Det är särskilt de utvalda, karaktäristiskt färgade stenarna i Länna kyrkas murar, synnerligast vintertid då rimfrostens silverflor, som i förening med det natursköna läget verkar på besökaren så trolskt bedårande, att han ser, hur kyrkan såsom en enda stor, från himmelen nedfallen pärla eller juvel med inslag av alla regnbågens färger av rosarött, safirblått, smaragdgrönt och ametistviolett blandade med varandra i den behagligaste omväxling.

Jag vill visst inte härmed ha velat säga, att Länna kyrka är i detta fall något enastående i världen, ty varje s. k. gråstenskyrka blir under liknande omständigheter mer eller mindre en fascinerande uppenbarelse i vår visserligen kalla och mången gång så dystra nord som lika ofta i solens milda sken, i morgondaggens gyllne droppar och icke minst i iskristallens diamantgnistrande silverflor äger skönheter, som ej Söderns länder kunna bjuda på.

De vittrappade kyrkorna må gärna alltid få vara himlens brudar, o. s. v., men må vi ej förakta våra gråstenskyrkor, särskilt när de som Länna kyrka äro byggda av utvalda, vackra stenar utplockade från den egna hemsocknens stränder, från bäcken, ån, floden, sjön, havet, eller från fädrens kummel, eller från närmaste klippan, berget, åsen, backen, där våra gårdar, de kära hemmen, stå. Då blir kyrkan, som den alltid bör vara och alltid fordom varit: *ett de många kära hemmens kära hem*.

Men Länna kyrka är ej endast till sitt yttre en pärla, utan ännu mer till sitt inre en sådan av hög rang.

I. INTERIÖREN.

a. Koret.

Genast vid inträdet blir man slagen av förvåning vid anblicken av de höga, ljusa, vida *stjärnvalven*, konstrukt inbyggda på härliga knippepelare inom murarna under mitten av 1400-talet. Före dessa stjärnvalv av tegel funnos enbart trätunnvalv, av

vilka ännu några rester kvarstå uppe på kyrkvinden.

PärLAN bland stjärnvalven är det smäckra, fina korvalvet med sina underbart vackra "strålar", vilkas avdelade fält fyllas av konstfulländade ränkor av det *bibliska livsträdets*, *akasiens*, grenar, målade i grönt och brunt.

Östra korväggen prydes överst av en vackert formad s. k. tribunbåge, varunder en större på väggen målad båge finnes med inskriften: "*Jesus Christus i går och i dag och Han desslikes i evighet*", i nyare tider applicerad, vid den senaste restaureringen 1927 med bokstäverna målade i regnbågens färger, tillkännagivande *löftets eviga orubblighet* och såsom sådant ett *lösensord* för kyrkan och församlingen.

Mitt på samma vägg har ända till restaureringen 1895 funnits ett stort spetsbågigt korfönster, som då igenmurades, i avsikt att låta den till sina färgverkningar, guld och rött, utomordentligt väl sig görande *altartavlan* med sin enastående guldprakt i barock från 1600-talet få bättre komma till sin rätt i belysning av sidoljuset från det södra, stora korfönstret.

Till sinnebild av att altaret föreställer *Guds tron* i himmelen äro överallt i det strålände, gyllene acantusbladverket, som utgör en glansfull ram kring altartavlan, små rosiga änglaansikten inströdda. Ovanför altartavlan, som har till ämne *korsfästelsen*, prydes altaruppsatsen av en medaljong med den välsignande Kristus. Överst står en bild av den uppståndne Frälsaren med korsets segerfana.

Altartavlan är en gåva av greve Anders Torstensson, ägare av Penningby och son till den berömda fältherren Lennart Torstensson.

På altaret står bl. a. en vacker *sjuarmad ljusstake*, skänkt av kyrkovärden Anders Jansson i Veda och hans hustru Margareta år 1895.

Norr om altaret står ett gravmonument av gotländsk kalksten med liggande bilder av de därunder begravna riksmarsken m. m. *Axel Rynning* († 1620, en av Karl IX:s mest betrodda män och ägare av Penningby samt hans maka Margareta Bielke. Monumentet är utfört av nederländaren Aris Claezon, mästare till Sturemonumentet i Uppsala domkyrka, m. fl. Ovanligt rikt ornerat med bilder samt med vapensköldar.

SV om altaret står en sexkantig, rikt profilerad *dopfont* av samma material som Ryningska monumentet med givarnas, riksdrotsen Gabriel Oxenstjernas, och hans makas, Margaretas, f. Bielke (änka efter riksmarsken Axel Rynning), vackert målade vapensköldar; daterad 1629; troligen av Aris Claezon samt utförd i ett om medeltiden erinrande formskema med änglahuvuden, fruktknippen m. m.

På botten av förenämnda dopfont skäl ligger ett *dopfat* av mässing, ett utmärkt drivet och punsat arbete från 1600-talet. I botten: *räv* (= den

onde) med *gåsunge* (= dopbarnet) i gapet. Barnet tänkes ändock bli bevarat, tack vare *livets vatten*, det heliga dopvattnet. Här är alltså en symbol, som påminner om den gamla exorcismen eller utdrivning av den onde vid dopet. För övrigt fylles dopfatets botten med livsträds- (sannolikt mistel) liknande motiv. Brättet är försett med ränkor av ett annat forntida livsträd, vinträdet.

Å södra korväggen anträffas den enda målade helgonbilden, som hittills helt kunnat framkallas å Länna åldriga kyrkas alltför ofta kalkstrukna väggar. Bilden i fråga framställer *Johannes Döparen, de medeltida murarnas skyddspatron*.

Såsom en säregenhet för Länna kyrka kan nämnas, att de *pyramider*, som vanligen i andra kyrkor (och även i Länna före restaureringen 1895) stå såsom en gränsvakt mellan kor- och långhus, mitt under den s. k. *triumfbågen*, där *triumfkrucifixet* hängde, blivit framsatta till ömse sidor av altaret. De äro målade i guld och brunt, acantusverket i den förra och lagerbladen i den senare färgen samt härstamma från 1700-talets förra hälvt. Överst eldslågor, föreställande Andens utgjutelse över lärare och församling.

En ännu större säregenhet möter oss vid uppgången till predikstolen. Där hänga nämligen å sakristiväggen följande 8 porträtt av församlingens förutvarande kyrkoherdar: 1) Johan Nicolai Fast (åren 1674—1678). 2) Nils Gåse (åren 1698—1732). 3) Kristofer Humble (komminister här 1718—1734; kyrkoherde 1734—1773, präst alltså här 55 år). 4) Mag. Olof Humble (komminister här 1746—1774); kyrkoherde 1774—1810, präst således under 64 år). 5) Daniel Brandes (från 1811—1833). 6) Mag. Isak Martin Winge (från 1834—1855), 7) K. E. Unander (från 1855—1881) samt 8) Halvar Gustaf Fellenius (från 1882—1911).

Medan vi ännu befinna oss i koret, blicka vi uppåt och upptäcka då två ljuskronor, den ena från nyare tid av kristallglas, skänkt av en av ägarna av Penningby på 1830-talet vid namn Anders Andersson, sedermera i Snesslingby, den andra korljuskronan är från början av 1300-talet samt av järn, en s. k. *gotisk ljuskrona*, som författaren hittade år 1915 i klockstapeln, där hon låg gömd och glömd, men ej sämre än att den kunde efter riksantikvariens anvisning restaureras samt uppsattes i koret vid kyrkoåterinvigningen den 13 november 1927.

Vi blicka nedåt. Då få vi se nästan hela korgolvet betäckt med gamla gravstenar. Den äldsta är från år 1439 och ligger alldeles intill det Ryningska gravmonumentet åt sakristian till. Där läses följande inskrift: *Hic jacet d. nus Laurentius Johannis, quondam curatus in Lenom qui obiit anno d. ni 1439, ejus anima fit in Christo. amen.* Det är uttytt: *Här ligger herr Laurentius (Lars) Johansson, en gång kyrkoherde i Länna, vilken avled i Herrens år 1439. Hans ande blir i Kristus. Amen.*

b. Långhuset.

Predikstolen är en gäva av den mäktige jordrotten, greve Johan Gabriel Stenbock († 1705), som inköpte Penningby 1678; har före 1895 års restaurering varit målad i rött och blått, men färgades gul och omförgylldes då liksom altaret och orgelläktaren enligt uppgift. Första förgyllningen av predikstolen bekostades av baron J. G. Sack, upplyser inventarieboken.

Å predikstolens sidor finnas skulpterade bilder. I mitten av den välsignande Frälsaren (Salvator), som vill välsigna både ordet, predikanten och församlingen. Till vänster om Frälsaren står Petrus med nyckeln, till höger Paulus med svärdet och Johannes med kalken. Överst å predikstolens praktfulla baldakin är Lammet med blodsfanan, en marning till församling såväl som lärare att sätta ordet om försoningen högst.

Votivskeppet, upphängt å norra sidan, är en fullriggad fregatt, målad i brunt, rött och grönt samt skänkt av mästern Paul Welter 1692.

Orgelverket består av 13 stämmor och 2 manualet, byggt år 1826, således över 100 år. Renoverat och tillökt 1895; är ovanligt klangfullt för sina år. Läktaren säges, enligt inventarieboken, vara byggd 1718, alltså nu 210 år.

c. Sakristian.

Här finnas åtskilliga föremål från äldre tid, exempelvis ett rökelsekar från 1300-talet, 2 blåmåladde brudbänkar med förgyllda acantusblad på baksidan. 1 större bord av ek med dokumentlåda i barockstil, sannolikt från 1600-talet; samt 3 järnbeklädda ekkistor för förvaring av silvret m. m. Bland silvret märkes 1 kalk, förgylld in- och utvändigt, sannolikt från den katolska tiden. Sakristian är inbyggd i kyrkans mur och är således samtidig med denna.

d. Vapenhuset.

Har byggts senare än kyrkan, sannolikt under 1400-talet, med spetsbågigt korsvalv, har flera *nischer*, på östra sidan, en större, där nu ett *triumfkrucifix* av ek utan kors av samma ädelt sköna typ som det berömda Dalbykrucifixet, men att döma av den rika veckbehandlingen något senare eller från förra delen av 1300-talet, står uppställt. I den mindre nischen har uppsatts en bild av biskop, sannolikt Thomas Becket. I västra väggen finnes en rektangulär nisch för vigvattenskarlet.

Har i senare tider använts som gravkapell.

I taket hänger en medeltida lykta.

Vid ingångens högra sida finnes en nästan mansstor nisch, i vilken sannolikt en bild av jungfru Maria varit uppställd.

Förut har här 14 st. anvapen haft sin plats. Ursprungligen torde de varit 16 och jämte ett huvudbanér, som ännu finnes kvar, förts i begravningsprocessionen efter greve Erik Claesson Bjelke, broder till den förut nämnda Margareta Bjelke, samt ägare av Penningby, † 1638. Anvapnen jäm-

te huvudbanéret äro inlämnade till riksantikvarien för att efter hans anvisning restaureras.

Sist komma vi till den äldsta av samtliga Länna kyrkas inventarier, som nu även har sitt förvaringsrum i vapenhuset, nämligen *dopfuntsfoten* av sandsten (med små hörnblad samt ett större uttömningshål) från 1100-talet eller senast från början av 1200-talet.

Ifrågavarande dopfuntsfot utgör det bästa beviset för, att Länna kyrka ursprungligen varit en dopkyrka på samma gång som en biskopskyrka, ty det var endast biskopen, som i äldsta tider döpte. Han var ock ledaren av missionsarbetet, varför Länna kyrka även kan kallas en missionskyrka. Dess fasta murar och små trånga fönster från 1200-talet avlägga dessutom ett kraftigt vittnesbörd om, att den tillika varit en försvarskyrka.

Dopfuntar av sandsten med uttömningshål brukade vara från 1100-talet, då massor av människor, både stora och små, döptes, ty kristendomen hade i Uppland då sin mest blomstrande missionstid.

Så var nog fallet även här i Länna eller *Landa* som det då hette. *Landa* betyder nämligen *landningsplats* och i följd därav även *handelsplats*. Liksom å varje sådan plats, där det som här fanns sjöförbindelser snart sagt åt alla håll, samlades folk både från skärgården, s. k. skärkarlar, och från inre landet, köpmän av allehanda slag.

Av Gustav II Adolfs brev år 1622, varigenom Norrtelje erhöll stadsrättigheter och vari stadgades bl. a., att de årliga marknader, som höllas vid Länna kyrka på våren vid tiden för vita söndagen (1:sta söndagen efter påsk), kristenhetens stora dopdag från äldsta tider samt på sommaren den 1 augusti, den s. k. Petri Fång, skulle flyttas till ovan nämnda stad, kan man sluta till att *Länna kyrkplats* varit en *urgammal handelsplats*.

Carl Silwer.

Ingå som medlem i Länna Hembygdsförening!

Föreningen har till ändamål att för gemensamt arbete och uppträdande samla de inom föreningens område bosatta personer, som intressera sig för kulturella och ideella strävanden inom hembygden, såsom att:

uppsöka och tillvarataga gamla kulturföremål och fornminnen;

väcka intresse och förståelse för fädernas livsverk och för den gamla hemslöjdens återupplivande;

arbeta för ett nyktert, sunt och förädlande nöjesliv bland ungdomen genom återupplivande av gamla och nya folklekar och landskapsdräkter, väckande av håg för studier genom anordnande av studiecirklar, föreläsningar, diskussioner, film- och skioptikonförevisningar av förädlande och karaktärsdanande innehåll, anordnande av utflykter till minnesrika orter m. m.

K Y R K F O L K .

De komma på byavägen
mitt hemfolk till kyrkegång;
med trygghet och ro i stegen
vid klockornas helgmålssång.
I koftor och svartsjaletter
de åldriga kvinnor gå;
de yngsta ha bandrosetter
och undrande ögon blå.

Och sävliga männen vandra
i hemmavävd kyrkgångsrock
gemytligt bredvid varandra
bak kvinnornas täta flock.
Se, blickarnes helgfrid rika
bär vittne om barnatro!
Att höra vår präst predika
gå fastlands- och skärgårdsbo.

De samlas i flock till färden,
där båthuset skyddat står;
och bort över Lännsjöfjärden
den kraftiga rodde går.
Det spelar i vårblå skyar
vid klockornas helgmålssång,
när folket från bygdens byar
som förr gå till kyrkegång.

Så såg jag er alltid komma
från tidiga barnaår,
så trygga och allvarsfromma,
där vägen till kyrksjön går.
Jag ser edra drag de blida
som förr när i ungdomstid
jag satt på min roddbänks sida
vid båtarnes jämna glid.

Ser kyrkan stå vit på stranden
med stapel och vapenhus.
Vår båt glider upp i sanden
vid klockklang och orgelbrus.
Jag vandrar på kyrkogången,
mitt hemfolk, som förr bland er!
Från bänkarna tonar sången,
och prästen i koret ber.

I vördnad vart huvud böjes
vid ödmjuka böneljud,
och botgöringssuckar höjes
till Dig, våra fäders Gud!
Vid klangen av vigda malmen,
som trygg genom valven går,
jag prisar min Gud i psalmen
och beder mitt Fader vår!

OM BILDNING OCH BILD-
NINGSMEDEL.

Redan angående vad som menas med bildning finnes mycket olika åsikter, och naturligtvis måste meningarna gå ännu mera isär när det blir fråga om bildningsmedlen och deras inbördes rangordning. Man talar om bildning i väsentligt olika bemärkelse såsom klassisk och modern bildning, huvudets och hjärtats bildning för att inte tala om den ytliga uppfattning, som med bildning menar ett visst utvärtes skick och uppträdande t. ex. att kläda sig efter sista modet och använda de nyaste slagorden och talesätten och för övrigt att vara artig och belevad i sällskap med andra människor.

Det är dock icke meningen att här komma med en kritisk granskning av olika uppfattningar om bildningens natur utan endast några egna reflexioner i förening med andras uttalanden över vad vi kunna kalla bildningsproblemet.

Från början måste vi då skilja på bildning och utbildning. Man kan utbilda sig till läkare, jurist eller hantverkare genom studier i förening med praktiska övningar, men i intetdera fallet är det säkert att personen ifråga därjämte tillägnat sig verklig bildning. Vi måste akta oss att förväxla bokliga kunskaper och bildning. En person kan mycket väl vara professor och ändå både verka obildad och även vara det.

Trots sina kunskaper kan nämligen hans tanke- och känsloliv vara rätt och brutalt, ty det varken kräves eller gives tillfälle att avlägga någon examen i god moral och själslig förfining.

Å andra sidan kan en enkel arbetare eller hantverkare äga denna själens känslighet och förfining som kännetecknar verklig bildning. En sådan person har också i regel kunnat skaffa sig de nödigaste kunskaperna. Jag vill nämligen ingalunda påstå att vi kunna tänka oss bildning utan kunskaper och kunskapstörst. Verklig bildning kan icke tänkas i samband med okunnighet och slöhet. Vad jag vill påstå är endast, att bonden eller hantverkaren kan äga något i detta avseende, som en professor kan sakna, nämligen det som vanligen brukar kallas hjärtats bildning.

Men hjärtat är icke heller hela personligheten, om med hjärtat menas den del av vårt själsliv som omfattar våra känslor och böjelser. Vi behöva kultivera och förfina viljan och förståndet lika väl som känslorna. Låt oss därför utgå ifrån att bildning, om den är äkta och fullödlig, bör sätta sin prägel på hela personligheten. Bildning är icke heller något enkelt och osammansatt, utan snarare resultat av en samverkan mellan många faktorer, av vilka somliga äro mindre framträdande.

Förf. Ragnar Jändel talar i sin bok "Vägledare" också om bildningsproblemet. Han säger bl. a. att bildning är helt enkelt detta "att hålla blicken ren från vanans och vardagens damm och att

hålla hjärtat friskt etc." Han talar också om bildningsmedlen och främst bland dessa sätter han studiet av goda böcker, skrivna av författare som verkligen ha något att meddela. Att läsa böcker "för att fördriva tiden" anser Jändel vara något ohyggligt i betraktande av att vår tid är så kort och dyrbar.

Jag har också undrat om icke i begreppet bildning ligger detta att bildas och utformas efter en förebild, vilket ju förutsätter att vi äro bildbara.

Djupast sett borde väl också bildningssträvandet innefatta danandet och utformandet av en personlighet efter höga förebilder.

Var finna vi då dessa förebilder eller idealgestalter som hålla måttet vid en närmare granskning. Vi böra väl finna dem i historien och, låt oss hoppas det, även i vår egen tids historia. Framför allting annat har dock kristendomen bidragit till att skapa våra högsta bildningsideal. Och detta är helt naturligt, då det obestriddigen är kristendomen som fördjupat människosjälen och gjort den medveten om sitt höga värde, ett värde som ej kan uppvägas med materiella skatter. Det är alltså ett dyrbart material som är föremål för bildningsarbetet, och i detta arbete böra vetenskapens målsmän och religionens tjänare kunna mötas med ömsesidig förståelse.

Vetenskapsmannen drives av det objektiva sanningsskravet i sitt forskningsarbete, den kristna människan av det som blivit sanning för henne ~~personligen~~, och dessa båda vägar gå så nära varandra att ett utbyte av erfarenheter torde vara möjligt och riktigt.

Jag erinrar mig ännu några ord ur den proklamation som frälsningsarméns nye general sände ut över världen, då han övertog ledningen av detta samfund. Det lydde bl. a.: "Vi vilja genom evangelium hjälpa människorna från råhet till hyfsning, från hyfsning till förfining, från förfining till andliga höjder". Vi kunna säga att detta är ett bildningsprogram som duger i alla länder och bland alla folk.

Böckerna äga visserligen stort värde som bildningsmedel, men de äro icke det enda, och deras värde kan vara mycket varierande. Att umgås med andra människor t. ex. i föreningslivet och att umgås med naturen måste vi även räkna såsom tvenne viktiga bildningsmedel.

I naturens bok kunna vi läsa varje dag, men ofta ha vi svårt att uppskatta hembygden och dess natur innan vi sett oss omkring och fått tillfälle att göra jämförelser. Vi observera helt enkelt icke de skönhetsvärden som dagligen omgiva oss, emedan vi betrakta dem vanemässigt och utan levande intresse.

Hembygdens landskap och natur skilja sig icke för den ointresserade åskådaren på något sätt från andra närliggande traktens. Det är först genom det kärleksfulla intresset och iakttagandet som de få värde för oss, och deras säregna karaktär kom-

mer att framträda. Ett verkligt bildningsvärde får hembygdstanken också därigenom, att vi kunna lära oss se och uppskatta spåren av fädernas liv och arbete i den trakt av det gemensamma fosterlandet, där vi höra hemma.

Lika väl som vi kunna njuta av en vacker utsikt, en totalvy av ett landskap, minst lika upplytande bör det vara att få en överblick av olika tidskedan och kunna skönja släkternas liv och insats i hembygdens utveckling. — Det är obestriddigen en brist i vår bildning om vi icke äga något intresse för hembygdens natur, historia och odling, och om vi icke vilja bidra till att vårda dess skönhetsvärden eller förkovra kulturarvet från fäderna.

Omedveten torde dock denna känsla för hembygden finnas hos de allra flesta, men det är hembygdsvärldens uppgift att väcka hembygdskärleken till medvetet liv och till målmedvetet arbete, därvid ej att förglömma studiearbetet. Hembygdsföreningarna kunna alltså göra en betydande insats i bildningsarbetet i de trakter där de redan existera. Likaså är förhållandet med en mängd andra föreningar såsom nykterhetsföreningar och religiösa ungdomsföreningar i främsta rummet, arbetsföreningar för olika ideella eller praktiska ändamål, idrottsföreningar och skytteföreningar m. fl.

Dessa olikartade föreningars insats i bildningsarbetet berör icke endast på föreningarnas särskilda uppgifter utan i minst lika hög grad på deras sätt att arbeta, det kamratliv och den anda som råder inom föreningen.

Likaväl som självuppföstran har sin stora betydelse när man blivit vaken över sin ställning i livet, likaså kunna kamrater verka uppfostrande på varandra genom föredöme och genom att säga varandra sanningen i det rätta ögonblicket. Man brukar säga att det är det sämsta elementet som bestämmer andan och tonen inom en kamratrek, men det behöver visst inte vara så om nämligen det goda elementet, de verkligt bildade kunde man säga, vore tillräckligt aktiva. Om t. ex. en kamrat skryter med att han varit berusad eller att han uppträtt störande på ett offentligt möte, så behövs det vanligen inte mera än att en enda av kamraterna uttalar sitt ogillande för att de flesta skola instämna däri om inte annat så genom en ogillande tystnad, och den förstnämnde skall märka sitt dubbla misstag. I stället för att höja sitt anseende inför kamraterna har han ju skämt ut sig och ställt sig på en lägre nivå först genom handlingen och sedan genom att skryta med densamma. Den kamrat som sålunda vågar säga sin mening om vad han anser vara dåligt, och vad som är rätt och gott gör därmed sina kamrater en stor tjänst. Han hjälper dem nämligen att hålla sina samveten vakna och att söka det som hör till verklig bildning, att icke trivas med det som är dåligt och neddragande, simpelt och lögnaktigt. Samtidigt stärker

Något om det rospiggiska tungomålet.

Det språk, som talas i olika delar av vårt avlägsna land, skiljer sig vanligen mer eller mindre från det rikssvenska. Därtill kommer att varje landsdel har sina olikheter i språk, större ju mera avskild bygden är från andra trakter.

Vi ha nog svårt att i den del av Roslagen, där vi bo, finna något egentligt bygdemål, men vi kunna dock uppspåra stora och betydelsefulla skiljaktigheter från riksspråket. Tänka vi nu närmast på språkljuden, så märka vi ett öppet a-ljud, som kan betecknas som ä, t. ex. arä (hare), lädä (lada), fliäkä (flikä), värj (varg), stegä (stege), kälv (kalv), kälkä (kälke), hälkä (halka), grubblä (grubbla), svälkä (svalka).

Står e i böjan av ord uttalas det je, t. ex. Jerker (Erik), jell (eld).

Det som dock mest kännetecknar rospiggiskan är borttagande och tillägg av h. Det anses som ett huvudkännetecken, att vi här i mellersta Roslagen kasta bort h, där det skall vara, och lägga till h, där det icke skall vara. En sådan regel vore inte otänkbar i och för sig själv, men regeln bekräftas inte av erfarenheten. Ifrån början var det nog så, att h alldeles bortföll. H är för resten inte ett ljud i vanlig mening. När vi vilja visa, att vi kunna tala riksspråk, kommer h med, där det inte skall vara.

Ett vanligt men något felaktigt exempel på rospiggiskan är: "an ger sina ästar ö, 'ackelse å 'alm". Ett bättre exempel är följande: "Potaten-

han också det moraliska modet och karaktären hos sig själv, och lär sig att icke kompromissa med sin övertygelse om vad som han funnit vara sant och rätt.

Vi finna alltså att det hör till verklig bildning att vara sann mot sig själv och andra, men här närma sig och sammanfalla religionens och bildningens riktlinjer med varandra. Det är icke endast en utvärtes bildning, den s. k. bildningsfernissan som vi skola eftersträva, ty den är ofta utan kärna under det mer eller mindre lysande skalet. Men vi kunna ej bli sanna människor om vi nöja oss med skenet och den fagra ytan. Den bildningsökande måste dock vara ärlig mot sig själv, d. v. s. sin inre människa lika väl som mot sin omgivning.

Det åligger oss därför att var för sig pröva och värdesätta de bildningsmedel vi påträffa. Om vi därvid icke nöja oss med det underhaltiga och värdelösa utan fortsätta vårt sökande, skola vi omsider även finna detta, ty det är en evig sanning att den som söker nog länge och ihärdigt han finner. Det gives också en annan sanning från samma källa att tillämpa på detta område nämligen det ordet: "Av deras frukt skolen I känna dem."

Gust. Vennberg.

der (potatis i flertal) va så stora som "önshägg" eller: "Hällén å Olms kataläg". De båda sistnämnda exemplen visa h:s felaktiga användning genom omkastning, det vanligaste felet. Nedanstående språkprov visa dock, att dess användning är tämligen godtycklig.

Uttal av några ortsnamn i Länna: "Ögemärse" (Högmarsö), "Jemmärn" (Hemmarö), "Löpärn" (Löparö). "Sole, Hure, Svartne, Rekne", är uttal för Solö, Urö, Svartnö och Räknö.

Ur samtal.

"Är fru Herksson jemmä?"

"Näaje, 'o 'ä på hängja."

"B'i te' gå ett'a då."

Vad hette mannen?

Till Norrtelje hade kommit inflyttad en hemmansägare. På sin 60-årsdag uppvaktades han både av gamla och nyförvärvade vänner. En av de senare hade roligt åt hans rospiggiska och sade:

"Vad heter du bror? Heter du Hedberg eller heter du Edberg?"

"Ja 'äter egentligen Hedberg, men 'e 'ar 'änt, att 'e 'ar komme brieve, där 'e 'ar stått ett å framför he."

På tinget.

Auktioner ha av ålder varit ett allmänt folknöje i Roslagen. Ungdomen har efter auktionen roat sig med dans och kortspel på närbelägen loge eller i någon källarstuga. Nöjet var dock inte fullständigt, om inte ett slagsmål kunde anordnas. Det var forma tiders boxningsmatch. Den som fick stryk vid ett tillfälle försökte taga revanch vid nästa auktion. Ytterst sällan stämde han segervinnaren till rätta. Så hände dock en gång. Vid domarbordet satt en ung domare. Den pojke, som fått stryk, var redan nere vid dörren, efter det han stått som kärande-part i målet. Då vänder han sig om och säger:

"Ja' sulle'a betalt för skärp'atten å."

Domaren frågar: "Var det något mera, som käranden ville ha betalt för?"

"Jaa, ja' sulle'a betalt för skärp'atten."

"Skärpatten? Vad menar karln?" sade domaren och såg hjälplös på nämndemännen under tingsmenighetens jubel. Sedan en av nämndemännen uppläst om, att "skärpatt" var det samma som hård filthatt, och yngligen blivit tilldömd ersättning för den förstörda "skärpatten", avslutades målet. Men kommen åter till dörren yttrade käranden till de omkringstående:

"He va' en dum kär, som inte visste vä' skärp'att va."

Något om uppkomsten av vissa ortsnamn inom Länna.

Söker man spåra upprinnelsen till de namn som finnas på platser och orter skall man finna att i regel en eller annan tilldragelse därstädes timat i yngre eller äldre tider, eller någon bemärkt personlighet vistats, som åt platsen förlänat det namn som den ända till vår tid behållit.

I denna uppsats skall jag omnämna några platser inom vår socken vars namn på ovannämnda sätt enligt sägnen uppkommit.

Ropnuset å Issjö ägor är beläget vid den smalas- te delen av kyrkfjärden mitt emot kyrkan. Då digerdöden under 1300-talet grasserade i vårt land hotande att helt utdöda befolkningen i många byar fanns i Issjö endast en gubbe och i Lännaby en gumma vid liv. Den förra gick då till nämnda plats och ropade över till Lännaby varav platsen säges ha erhållit sitt namn.

Klockberget ligger också vid Kyrksjöns strand längre ned åt Väsby sjön. Då ryssarna 1719 utförde sina härjningar utefter våra kuster besöktes även Länna kyrka varvid ur klockstapeln bortstals en kyrkklocka. På återvägen råkade emellertid isen mitt för nämnda berg brista och klockan försvann i djupet. En annan version berättar att befolkningen själva nedtagit klockan för att rädda den undan ryssarna, vilket dock förefaller mindre sannolikt enär den förts ned mot kusten och ej inåt landet. Några försök att upptaga klockan ha veterligen ej gjorts.

I *Gråtängen* å Issjö ägor har funnits mycket krank, och många äro de personer intill senaste tid som där hört underliga låtar påminnande om ett barns gråt.

I *Gråtängsbacken* skall en skatt vara nergrävd förvarad i en kopparkink. Två män kommo en dag dit för att gräva upp skatten. Villkoret för att lyckas var att man var absolut tyst, vad som än inträffar. Straxt efter det de började gräva kommo emellertid två andra män till platsen och började uppföra en galge. De förstnämnda arbetade emellertid oförtrutet och snart var skatten synlig att upphämta. Då var emellertid även galgen färdig. "Vem ska vi ta först" utbrister då en av byggherrarna och står färdig med repet att lägga om skattegrävarens hals. Båda skreko då till av förskräckelse och såväl skatt som galge var försvunnen.

Finnklyftan som utgjort ett trångt bergspass på vägen till Bergshamra har fått sitt namn därav att finnar en gång där fångat och tjuvklippt får. Namnet *Finnvreten* å Underskogs ägor är också ett bevis för att finnar här bott och brutit bygd, och vid *Tjyvhannen* sattes alltid de olovligt tagna båtarna, då ynglingarna på morgonkvisten återvände från sina giljarfärder på andra sidan sjön.

Att vid *Kvarnvreten* stått en kvarn liksom vid den å Mörtsunda ägor belägna *kvarnäkern* är säkert. Omdebatterat är däremot om å *Kyrkåkern* i Mora Länna kyrka en gång i tiden börjat byggas. Så berättas emellertid sägnen men att jättar om natten nedrevo det byggnadsarbetarna om dagen uppbyggde.

Tolvmansvilan vid Frötunagränsen utgjorde rasthåll för nämndemännen mer än för hästarna där man tog sig en styrketår efter avslutat ting i Norrtelje.

I *Trollbacken* å Lännaby ägor ha trollen fordom haft sina spel och *Biskopsbacken* i samma by har fått sitt namn av ärkebiskop Sundberg som lär haft sin hand med vid stakningen av denna väg.

Över *Ryttarängen* i närheten av Biskopsbacken har i gamla tider en ridväg funnits vilande på pålningar. Denna väg upptäcktes vid odling av nämnda äng. Troligen var under 1400—1500-talet denna väg flitigt använd vid dåvarande livliga förbindelse mellan Penningby och huvdstaden.

Mökullen å ett gårde i Utanbro har enligt sägnen erhållit sitt namn efter ett fientligt infall, tidpunkten dock obestämd, utefter våra kuster. Vid det försvar som av ortsbefolkningen i hast åstadkoms var det en modig flieka som särskilt utmärkte sig. Hon övertog ledningen och höll fienden tappert stängen tills hon träffad av ett spjutstyg å nämnda kulle föll död till marken.

Markällan invid allmänna vägen vid Mora utgör ett säkert vattningsställe men har också utgjort en skräck för många vägfarande under gångna tider efter mörkrets inbrott. En person som för några tiotal år sedan var på hemväg från Norrtelje förlorade därstädes totalt herraväldet över sin häst, som satte av i vilt sken.

Denna person hade förr aldrig trott på några spökerier, men blev efter denna resa tveksam och bedyrade, att, om det så hade varit, fyra karlar, hade de ej förmått hålla hästen. Andra personer ha där iakttagit en varelse med huvud som en människa och rörelser so men orm.

Skinnsäcken utgör ett högt skogsparti på gränsen mellan Bergshamra och Vik. Hur detta namn uppkommit är ej så noga bekant. Från vilkendera av dessa byar man dock än har kommit har man emellertid vid *Skinnsäcksskogen* liksom kommit in i en säck enär den trafikabla vägen slutat och har man varit nödsakad att vända om samma väg. På senare tid har det dock blivit "hål i säcken". I *Skinnsäckssbergen* ha personer sett s. k. moringar d. v. s. ringar till förtöjning av fartyg men vid närmare undersökningar i närvaro av fackmän ha de åter varit försvunna.

J. K. A.

Några "huskurer" vid botande av sjukdomar å människor och djur.

Vanligtvis föreställer man sig, åtminstone vi senare tidens barn, att vidskepelse och skroek då det gäller att förekomma eller bota sjukdomar hör till en mera avlägsen tid. Undersöker man saken litet närmare skall man emellertid finna att ända in i slutet av 1890-talet och t. o. m. senare förekommer på många ställen sådana utslag av vidskepelse och övertro.

Å Issjö ägor finnes en vid roten kluven asp igenom vilken man drog små barn som voro behäftade med diverse barnsjukdomar. Ett sådant förfaringssätt ansågs nästan osvikligt. Än i dag finns det personer i 50—60 årsåldern som varit med om att draga barn genom denna trädstam. Även å Väsby ägor finns en asp som använts för liknande ändamål.

Att "läsa åt" särskilt vid ormbett praktiseras nog ännu i våra dagar på flera ställen liksom att "ställa värk" och "blodflöde" och anses av somliga människor som en vetenskap. "Frossa" bota-

des säkrast genom att skjuta ett skott genom skorstenen och "vårtor" å händerna genom att lägga en fläsksvål under en sten eller att kasta ärtor i en brunn och skynda sig in innan ärtorna sjönk till botten.

Ännu i slutet av 90-talet var det brukligt på många ställen att hänga en skära över dörren eller lägga stål i tröskeln innan djuren på försommaren släpptes på betet, detta att förhindra att djuren skadade sig eller mjölmängden gick ned.

Var man besvärad av väggloss var det bästa metoden att ge dem "orlovssedel". Detta gick så till att man skrev ut en dylik och lade den i ett kuvert varefter man en natt kl. 12 lade ner detta brev vid ett vägskäl där tre vägar möttes. Man fick dock akta sig att vända sig om vid återvägen. Vantligt vis flyttade ohyran över till någon annan person men man kunde också ge dem bostad i någon grindstolpe eller dylikt.

J. K. A.

EN KVÄLL PÅ STUDIECIRKELN.

Herr ordföranden slår klubban i bordet med orden: Stämman är öppnad. Kungörelsen lyder.

Extra kyrkostämma med Sirius kommun hålles i skolsalen Bergshamra fredagen den 16 februari kl. 7,30 e. m. för att besluta i bordlagda frågan om fri skolmaterial till församlingens samtliga skolbarn.

Bergshamra den 2 februari 1928.

J. Andersson.

Kyrkostämmans ordf.

Ordf.: Som ni minnas blev då denna fråga vid decemberstämman var föremål för behandling en kommitté tillsatt för att utreda kostnaden för ett eventuellt beslut om fri skolmaterial. Denna kommitté har nu fullgjort detta uppdrag och till stämman i dag inkommit med denna utredning. Vill någon yttra sig?

Hr ordf.!

Ordf.: Simonsson!

Jag har ju varit med i den kommitté som i december tillsattes för utredning av denna fråga. Vi ha dock kommit till den uppfattningen, att det bleve allt för betungande för kommunen att gå med på lärare Bomans förslag. Om vi kalkylerar med ett barnatal av i runt tal trehundra, och en kostnad pr barn och år av 10 kr. gör ju detta 3,000 kr. vilket på kommunens cirka 6,000 bevillningskronor blir 50 öre på varje. Om vi betänka den förut höga uttaxeringen så måste man även om förslaget är beaktansvärt, yrka avslag sådant det nu föreligger. Kommitterade vill i stället föreslå att ett anslag på 500 kronor ställes till skolrådets förfogande att an-

vändas till fri skolmaterial åt mindre bemedlade barn.

Hr ordf.!

Ordf.: Videlius har ordet.

Det vore intressant att få höra hur kommittén har tänkt sig fördelningen av dessa medel och vem som skall utgallra de barn som ska erhålla fri material. Det blir säkert ingen behaglig uppgift varken för lärare eller skolråd. Jag tror att åtminstone lärarna ska betacka sig för uppdraget om de önska leva i fred med barnens föräldrar. Å andra sidan blir det dyrbart att som hr Boman föreslår bevilja fri material till alla barn. F. n. intet yrkan-de.

Adolfsson begär ordet.

Ordf.: Var så god.

Då man tänker på vad som i vår tid arbetas för sparsamhetens befrämjande inte minst i skolorna måste man förvånas över de liberala förslag som särskilt hr Boman kommit med. Fri skolmaterial! Fria läroböcker! Vilken strykande åtgång skulle det icke bli såväl på blyertspennor som bläckpennor och skrivböcker. En räknebok skulle utan svårighet fullskrivas på 2 à 3 dagar och så är det bara att begära en ny. I gengäld skulle man ju förstås slippa bannor för för mycket hopträngda siffror. Ävenså skulle det säkert bli ett ideligt vevande på skolans s. k. pennformare, städningen behöves ju barnen ej mera tänka på o. s. v. i samma stil. Följden bleve att den av kommitterade vid normal förbrukning beräknade åtgången, 10 kr. pr barn och år, komme att överskridas med minst 50 kanske 100 procent. Nej låt barnen från tidiga år lära sig

hushålla både med pengar och material det är lika nyttigt som månget annat skolarbete. För övrigt utgår redan nu genom skolrådets försorg fri skolmaterial till fattiga barn. Jag yrkar avslag.

Ordf.: Hr Smedberg har ordet. *Smedberg*

Är de någon som kan tycka det vara rättvisst, att de som inga barn ha ska betala skolmaterial åt andras ungar?

Jag tycker förresten att man nu för tiden har mycket onödigt för sig i skolorna. De vore mycket bättre man offrade lite mera tid åt till exempel trädgårdsskötsel. I många fall se nu de s. k. skolträdgårdarna ut så man kan skämmas fast — — —

Ordf. avbryter med en diskret knäckning med klubban.

Jag vill upplysa den ärade talaren att dessa sista anmärkningar gälla skolschemat och följaktligen ej höra till dagens överläggningsämnen.

Smedberg sätter sig.

Hr Boman begär ordet. *Boman*

Ordf.: Boman har ordet.

Den som något har sysslat med skolarbete vet vilka svårigheter en lärare många gånger har när det rör barnens material. Vanligtvis köpes det på krits och vid terminens slut förblir skulden i många fall obetald. Vet då läraren att barnens föräldrar ha knappt om slantarna faller det sig svårt att göra påstötningar. Inte heller vill man omedelbart vända sig till skolrådet för att få gottgörelse utan man väntar och — ciderar. Att gå med på kommitténs förslag är omöjligt på grund av de svårigheter vid fördelningen av anslaget i fråga som av hr Videlius förut framhållits.

Hr Smedberg undrar om någon kan tycka det vara rättvist att de som inga barn ha ska betala skolmaterial åt andras ungar. Ja nog tycker åtminstone jag det vara rättvist. Är det mera rättvist att vara med och bygga skolhus och avlöna lärare? Är inte hela vårt samhälle uppbyggt på principen att den ena människan skall hjälpa den andra? Nog bör väl, om någon, de familjerna med många barn ha gjort sig förtjänta av den hjälp som fri skolmaterial medför. Kanske hr Smedberg själv om några år när hans barn börja skolan ha fått en annan uppfattning. Jag yrkar bifall till min motion. Instämmanden.

Ordf.: Hr Videlius har ordet.

Jag skulle vilja efter som meningarna tycks vara rätt så delade komma med ett kompromissförslag, nämligen att skriv- och ritböcker samt pennor tillhandahålles barnen avgiftsfritt under det att läroböckerna betalas. Genom en sådan åtgärd komme man ifrån svårigheterna vem som skall ha fritt och inte fritt och kostnaden för kommunen bleve ej så stor. Adolfsson har säkert överdrivet när han talar om det befarade slöseriet med pennor och skrivböcker. Lärarna kunna väl hålla uppsikt över att det ej misshushållas, de äro väl också skattebetalare.

Ordf. Är det någon mer som vill yttra sig? Är diskussionen slut? Ja. Ja.

Ordf. Under överläggningen har framkommit fyra olika förslag. Kommitténs förslag om ett anslag av 500 kr. årligen till fri skolmaterial åt mindre bemedlade barn, dels av Adolfsson som yrkar avslag, motionären hr Bomans förslag om fri material åt samtliga skolbarn och så Videlius förslag att endast fria skriv- och ritböcker samt pennor tillhandahålles barnen.

Bifalles kommitténs förslag? Ja, Ja. Nej.

Bifalles Adolfssons förslag? Ja. Nej. Nej.

Bifalles Bomans förslag? Nej. Ja. Ja. Nej.

Bifalles Videlius förslag? Ja. Nej. Nej.

Jag anser kommitténs förslag vara med övervägande ja antaget.

Votering.

Ordf. Antages till nejförslag Adolfssons yrkande? Ja. Nej. Nej.

Antages till nejförslag Bomans yrkande? Ja. Ja. Nej.

Antages till nejförslag Videlius yrkande? Ja. Nej.

Ordf. Jag anser Bomans yrkande vara med övervägande ja antaget till nejförslag. Klubbslag.

Voteringspropositionen blir alltså denna: Den som bifaller kommitterades förslag om ett anslag av 500 kr. röstar Ja; den det ej vill röstar Nej. Vinner nej har stämman beslutit om fri skolmaterial åt samtliga barn.

Godkännes voteringspropositionen? Ja.

Ordf.: Omröstningen visade 12 ja mot 7 nej, kommitténs förslag har alltså bifallits. Klubbslag.

J. K. A.

Till hembygden och fornminnet.

Om vi lyssna till suset av hembygdens skogar,
om vi lyssna till slagornas gång på dess logar,
till forsarnas brus och dess bäckars musik,
skall vi finna en ton, som trots gnabbet och kivet,
stiger stark som en hymn till det brusande livet, —
en varandets livshymn, så mäktig och rik!

Vi fångas så lätt utav vardagens ävlan
och livskampens jäktande, rastlösa tävlan
Allt skönt, som vill nå oss, för själarne skymmer.
Vi gå här som trälar, till trälögöra satta,
och lära oss sällan att finna och fatta
det innerligt vackra, som livet dock rymmer!

Studiecirkeln.

Av Bertil Ryman.

En studiecirkel, vad är det, frågar sig möjligen någon? Härpå svarar Oscar Olsson i Folkets studiehandbok: "Studiecirkeln är organisationsformen för självbildningsarbetet bland de breda lagren av vårt folk. Den vill skaffa livet gedignare innehåll, bättre och mera givande umgänges- och sällskapsformer, ta ledningen av ungdomens nöjesliv och främja en sund livsglädje."

Gunnar Furuland i J. U. F.-bladet skriver: "I en studiecirkel lär man sig kamratskap och kamratsinne, att skicka sig bland folk, att okonstlat, klart och frimodigt säga sin mening, att med förenade krafter söka kunskap, sanning, bildning, att komplettera och stimulera den enskildes bildningsarbete."

Man skulle kunna likna en studiecirkel vid en andlig självhjälpsförening eller ett slags studiekooperation. Studiecirkeln är en kamratkrets sammanhållen av gemensamma intressen, framför allt intresset för boken, för litteraturen. Denna kamratkrets samlas regelbundet till möten på bestämda tider antingen hemma hos varandra eller i en förhyrd lokal. Arbetet består i otvunget, av kamratlig stämning präglad samtal och tankeutbyte över och om böcker, om i dessa behandlade problem och idéer.

Men en studiecirkel behöver och är ofta ej en litterärt intresserad kamratkrets. Studiecirkeln är av skiftande och olikartad beskaffenhet i fråga om sammansättning och organisation, arbetssätt och ämnesval. Huvudsaken är inhämtandet av nyttiga kunskaper, vare sig det gäller att förvärva förutställningarna för olika praktisk verksamhet eller allmän bildning och själsodling. Det finns cirklar med vanliga aftonskolekurser, i elementära skolämnen, cirklar, som äro sång och musikföreningar, gymnastik- eller idrottsföreningar o. s. v.

Studiecirkeln är även en bokförmedling, ett slags biblioteks-förening, men den har större betydelse än att sätta de rätta böckerna i händerna på medlemmarna. Naturligtvis skall den hjälpa och visa den enskilde i böckernas värld, men dessutom skall den göra klart för var och en att förvärvandet av bildning och kunskap är en sak, som var och ens människovärde kräver all strävan efter. I studiecirkeln blir varje medlem påmind om det gamla men alltid nya och behöfliga ordet "att den är störst som tjänar".

Hur bildas då en studiecirkel? Vem kan göra det? Det kan vilken bildningsintresserad man eller kvinna som helst. Ung eller gammal.

Behovet av kunskaper är i vår tid mycket större än förr. En starkt bidragande faktor härtill är den livliga föreningsverksamheten, men också vårt politiska och kommunala liv. Var och en ställes numera ofta inför den situationen att hans eller

hennes kunskaper prövas och behövas. Samhället fordrar kunniga medborgare. Man inser att man måste lära ett och annat för att kunna sköta sin syssla eller befattning.

Här kommer studiecirkeln till hjälp och gemensamt studeras samhällets organisation, det ekonomiska livets lagar. Kanske räkning eller bokföring under någon lärares ledning. Andra samlas och en läser högt några kapitel ur en skönlitterär bok, varefter följer en ivrig diskussion.

Väl träffar man mången som undrar vad det egentligen tjänar att läsa sådana där saker som kallas skönlitteratur. Det kan väl inte vara till någon nytta. Den som så säger har ännu inte lärt läsa eller läst nog, den har nog råkat ut för de döda böckerna. Men den levande boken är tvärtom den bästa hävstång för vårt handlande i det praktiska livet. Sann förblir och är den levnadsvise Gothes levnads- och bildningsregel:

"En titt i boken och så friskt ut i livet,
det är en människas rätta tag!"

Och folkuppfostraren Jeppe Aakjærs:

"Af levende Menneskers døde Tale lærte jeg intet,
af døde Mauds levende Tale (boken!) lærte jeg alt.
Leve de Døde!"

Det är stor skillnad mellan våra svenska bönders bokintresse och Danmarks praktiska, kunniga, ekonomiskt verksamma bönder. "I Danmark kan man", enligt uttalande av J. Skjoldborg i J. U. F.-bladet, "i ett småbrukarhems välförsedda bokhylla t. o. m. ibland få se en svensk författares samlade skrifter, t. ex. Strindbergs, Hallströms, Geijerstams. Var finner man i en svensk småbrukares dammiga och för syns skull — bokhylla", säger J. U. F. riksstudieledare, "bland en gammal postilla, en psalmbok och motbok något av vår unga svenska litteratur? Någon av våra nordiska brödrarnas, en Skoldborgs, Nexø's, en Garborgs och Duuns folklivsskildrande böcker?" Men huru mycket längre har inte den danska bondebefolkningen kommit i praktiskt lantbruk och ekonomisk samverkan och självhjälp än våra bönder!"

Här har studiecirkeln sin största betydelse att lära svenska folket känna sina stora vägledare, att läsa sina stora mäns skrifter, att lära känna de ädla skatter vår andliga kultur bjuder på i så rikt mått. Studiecirkelarbetet och för övrigt hela bildningsarbetet skall lära oss att inom kulturlivet skilja mellan kvalitetsvarorna och billighetsvarorna. Därmed bli vi andligen rikare, livet blir fullare av innehåll och således lyckligare. Vi få nya livsvärden, bli kunnigare, vidsyntare och se humanare på livet, människorna och tingen.

Och den dag det i sanning kan sägas, att det älskade svenska folket övervunnit sin kostligt naiva

”librofobi”, sin bok- och tankeskräck, skall ett stort, demokratiskt kulturframsteg och ett steg även mot ökad praktisk handlingskraft vara taget. Då behöva vi inte rädas för någon kulturell förflackning eller någon amerikanisering, ty ”Den, som öst ur Edens brunn, kan lipa åt Madeira”, säger Karlfelt.

Ett motto och en ledstjärna för all bildningssträvan är Tegnér's ståtliga Epilog vid magisterpromotionen 1820, där han sjunger:

”Självständig kraft är mannens första dygd.
Fast skall han stånda som en herkulstod,
på klubban lutad, hölj'd i lejonhuden.
Det lösa vacklandet, den blinda lättron
är dagens kräfte uti unga sinnen:
hon fräter tanken bort ur hjärnans kamrar
och mod och styrka ur det fria bröst.
Envar kan icke bli en genius,
på säkra vingar stigande mot ljuset,
*men vem som helst kan pröva förrn han dömer
kan fatta själv den sanning han besvärjer,
kan känna själv det sköna han beundrar.*”

Vart vi än komma behöva vi ljus på färden, ingenstans komma vi utan fostran och kunskap, ty kunskap är makt.

Men det gäller att inte i vårt studiearbete se allt ur nyttighetssynpunkt, det får inte bara vara förkovran i rena kunskapsämnen, då gå vi förlustiga större och omistliga värden. Vi måste studera så, att vi väcker, stärker och fostrar en levande rättskänsla, en verklig samhällsanda, att vi alla få ett tillskott av tro, duglighet och handlingskraft.

Ej med stora later.

Ej med stora later och starka ord
Skall du visa kärlek till hemmets jord.
Nej, med handen på plogen
Och med slagan på logen
Och med tankens kraft
vid ditt arbetsbord.

Fosterlandet blir, vad du gör det till
Blir så ljusst och fagert och rikt du vill
Det är du, som bebor det
Av din gärning beror det.
Fosterlandet blir, vad du tror och vill.

Ej är Sverige fattigt, ej mörkt, ej kallt.
Det var järn i jorden, när drivan smalt.
Och i sommarkvällsljuset
Rodnar rågen, vid suset
Av den svenska furan, som hägnar allt.

Axel Lundegård.

Vid boken.

Och den blir väl aldrig allena,
som lyfter i tanke och dröm
sin håg till det rätta och rena,
sin vilja ur villande ström.
Om än som en främling han dömdes
i människovimlet att gå,
om ringa och osedd han glömdes —
han är ej allena ändå.
Ty sviker även den sista
i vänernas skiftande rad,
de vänner han aldrig kan mista
han möter på böckernas blad.
Med aldrig förstummade röster,
med hugstora syner och ord,
de nalkas från väster och öster
den enslige drömmarens bord.
Vill dagens strävan förtrampa
och göra hans ande till träl,
vid aftonens susande lampa
får styrka på nytt hans själ.
När andra vandrigen ställa
till glömskans och dårskapens bo,
vid vetandets djupnande källa
han växer till vishet och ro.

Kerstin Hed.

Kära böcker! Bakom titeln alltid något finns
hos er, då hos människorna så ofta, utom titeln —
intet mer.

Carl Snoilsky.

Vidskepelse, seder och bruk i gamla Roslagen.

Vidskepelsen har i äldre tider ej varit mindre allmän härstädes än i andra orter. I kyrkoräkningarna finnas flera bosatta antecknade, som erhållit allmosor.

År 1662 lagfördes en hustru Gertrud från Tappström, emedan hon från klockstapeln i Skederid på poskmorgonen 1661 anställt en luftfärd och i luften slagits med två andra trollpackor. Lyckligtvis fann domstolen ej några bindande skäl. Om det allmänna trollväsendet förvaras i Rimbo Uppsala domkapitels betänkande av den 15 maj 1675 till presidenten friherre Bengt Horn, där i full övertygelse om sakens verklighet likväl föreslås ett lindrigare förfarande och att vittnesbörd, grundade på illusioner, ej borde antagas.

Den bekanta berättelsen om satans grueliga grasserande i Roslagen 1729 härleder sig från en tillställning vid Rösa båtmanstorp i Husby socken av en 9 år gammal flicka. Detta ses tydligen av en omständlig handskrivna berättelse om detta oväsen, i vilken författaren säger: ”tyckandes vi inte

annat än att det taltes genom flickans mun och på alla ställen i rummet dit flickan fördes blev öväsens". När kyrkoherde Tallbom från Estuna besökte stället hördes intet oljud.

År 1793 förorsakades ett dylikt upptåg i Myrby och Häverö socken även av en flicka. Dåvarande pastorn ansåg det för övernaturligt.

I Roslagen spelades fordomdags allmänt på harpa. En viss landskapsdräkt kan ej sägas ha varit i bruk. Vita rockar med blå knappar och uppslag torde emellertid ha använts allmänt. Blå kläder utgjorde högtidsdräkten.

Kvinnorna i Lyhundra härad och skeppslag brukade bära ett band omkring kullen på mössan, dock intet band i nacken. I Häverö använde de ett särskilt slags mössor, på vilka den höga kullen var hoptryckt och utgjorde en på tvären stående kam. Armknappar och små silverprydnader i hals-

duken nyttjades allmänt i hela skärgården, även av smärre barn.

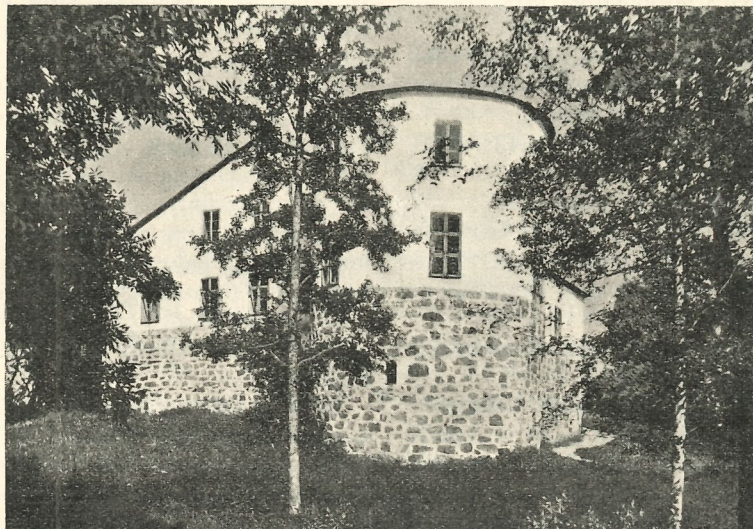
År 1675 förordnades i Rimbo att alla bondhustrur och döttrar, som begynt bruka franska seder och huvudbonader, skulle ledas ur kyrkan innan gudstjänsten började. Vid samma tillfälle förbjöds även tobaksrökande i klockarestugan. Oaktat denna stränghet har pastor anmärkt att 1684 infördes i Rimbo den förargliga klädbonaden, som benämnes franska "kåpor" och blev strax av de rikets kvinnfolk antagen.

Språket eller "rospiggskan" är mera bekant för sin brytning än genom ett stort antal egna ord. Uttalet är olika i särskilda socknar och i norra Roslagen ovan Edebo sättes i synnerhet en starkare accent på åtskilliga stavelser.

Joh. Hugo Janson.

P E N N I N G B Y .

Av kyrkoherde *Carl Silwer.*

Såsom ett av Upplands för att ej säga Sveriges märkligaste byggnadsminnen ute på landsbygden kan man hålla Penningby i Länna för att vara, ty inte nog med att det genom sitt ålderdomliga utseende ger intryck av en gengångare från långt avlägsen medeltid, utan såväl genom själva sin anläggningstyp av uråldrig, oregelbunden, kvadratisk kärna i mitten som genom sina högst sällsynta, diagonalt ställda rundtorn är av en originalitet och en kraft, som oemotståndligt verkar på den besökandes sinne med en bjudande respekt för det vördnadsfulla, gamla.

Inför en sådan forntidssyn manas ofrivilligt fram ur själens innersta skuggorna av vördade fäder, ädla riddersmän och hjältar, som här levat, verkat och kämpat intill döden för sina höga ideal,

Gud, hem, fosterland och mänsklighet med "redelig hug" liksom än och alla kommande släkten böra göra för att bygga ett verk som kan bestå i tidernas stormar.

Låt oss därför betrakta det gamla, minnesrika Sturegodsets skiftande öden genom att i ordning, så gott vi förmå, samla dess ägares namn (jämte några upplysande notiser där så kan ske):

1. *Rikissa*, prinsessa, *konung Magnus Ladulås dotter*, abbedissa i S:ta Clara kloster, ägde en del av Penningby; under åren 1339—1413 var S:ta Clara kloster i Stockholm även delvis ägare till Penningby.

2. *Tord Röriksson Bonde*, 1413—1417*, vid sin

* Årtalen efter namnet, ange tiden för ägandet av Penningby.

död den 21 mars 1417 den äldste i Svea Rikes Råd**; begravnen i Vadstena klosterkyrka.

3. *Karl Tordsson Bonde*, 1417—1448, riksråd (hans broder Knut Tordsson Bonde var fader till konung Karl VIII Knutsson.

4. *Tord Bonde*, 1448—1456, äldste sonen till Karl Tordsson Bonde; alltså syskonbarn till Karl VIII Knutsson; var ock denna konungs allt i alla; hans trogne riksmarsk in i döden; Lödöses, Danneborgs och Axvalls erövrare; besjungen i Rimkrönikan såsom den tappraste och klokaste av alla konung Karls rådgivare, mördad av förrädarehand.

5. *Nils Bosson Sture*, 1457—1494; en av vår medeltids störste fosterlandsvänner och hjältar; Dal-karlarnas segerrika anförare i slaget vid Brunkeberg, efter Tord Bondes död 1456 konung Karl VIII:s bästa stöd. Sten Sture d. ä:s trognaste hjälpare och vän; erhöill Penningby genom sin hustru Birgitta Karlsdotter Bonde.

6. *Svante Sture*, 1494—1512, riksföreståndare 1504—1512, son av föregående Sten Sture 1512—1520; riksföreståndare under samma tid.

8. *Kristina Gyllenstjerna*, 1520—1527; änka efter Sten Sture d. y., den hjältemodiga försvararinan av Stockholms slott 1520 mot fienden.

9. *Johan Turesson* (Tre Rosor), 1527—1543, riksråd; gift 1527 med Kristina Gyllenstjerna, utbytte Penningby mot Björnö med sin broder.

10. *Lars Turesson* (Tre Rosor), 1543—1560, hans och hans hustrus vapen äro uthuggna i en ännu kvarvarande minnessten å Penningby.

11. *Lars Fleming*, 1560—1562, gift med Lars Turessons dotter Brita, skrev sig friherre till Sundholm och Nynäs i Finland samt till Penningby; dog av pest i Reval 1562.

12. *Elin Fleming*, 1562—1574, den föregåendes dotter.

13. *Klas Bjelke*, 1574—1580, riksråd, friherre*; gift med Elin Fleming; se n:r 12.

14. *Margareta Bjelke*, (1580—1618), dotter till Klas Bjelke, se n:r 13.

15. *Axel Rynning*, 1618—1620; riksmarsk**; gift 1618 med Margareta Bjelke, dog barnlös.

16. *Margareta Bjelke*, 1620—1622, änka efter Axel Rynning 1620;

17. *Gabriel Gustavsson Oxenstjerna* (1622—1629), riksdrots, gift 1622 med föregående Margareta Bjelke.

18. *Erik Claësson Bjelke*, 1629—1636, Margareta Bjelkes broder, förpantade Penningby hos kungl. räntmästaren Mårten Rosenstjerna 1636 mot dispositionsrätt för sig och h. h. Katarina Fleming på

** Tycks hava förvärvat hela Penningby troligen med hjälp av sin sväger, riksdrotsen Kristiern Nilsson Vasa till Björnö, med vilkens syster, Ramborg Nilsson Vasa han var gift.

* Undsick med nöd Linköpings blodbad 1600 genom att begära nåd.

** Karl IX:s gunstling; "olika falla ödets lotter."

livstid, hans fru anlade och drev bruksrörelse år 1630; år 1646 funnos å Penningby 2 masugnar, 2 hammare och 4 härdar; malmen hämtades från Utö; rörelsen nedlades 1660; han dog 1638, hon 1649.

19. *Rosenstjernas arvingar*, 1649—1651 sålde Penningby 1651 till Erik Bjelkes halvsystem.

20. *Helena Bjelke*, 1651 20 juni—18 augusti så å. då hon under en seglats vid Vaxholm omkom; hade dock dessförinnan bortbytt Penningby till styvsonen.

21. *Herman Fleming*, 1651—1657; amiral, friherre, generalguvernör över drottning Kristinas underhållsländer samt Finland; upphovsman till fjärde parträvsten därför hatad av högadeln, men gynnad av Karl X Gustav; sålde 1657 Penningby till

22. *Anders Torstensson*, 1657—1678, son av den store fältherren Lennart Torstensson, skänkte år 1661 till Länna kyrka den ännu kvarvarande vackra altartavlan; sålde Penningby 1678 till

23. *Johan Gabriel Stenbock*, 1678—1705, greve, riksråd, riksmarsk, stor jordrott, skänkte till Länna kyrka den nuvarande praktfulla predikstolen.

24. *Kristina Beata Lilje*, 1705—1708, systerdotter till n:r 23, gift med överstelöjtnant Karl Filip Sack, som stupade i ryska kriget 1708. Byggde ett ålderdomshem åt gamla trotjänare i Penningby; det står ännu kvar vid Grundet och bebos ännu i dag av sina skydslingar, till vilkas underhåll hon även bildade en fond, som med ägarnas goda minne fortfarande fyller sitt ändamål.

25. *Johan Gabriel Sack*, 1708—1751, son till n:r 24; friherre; utförde omfattande byggnadsarbeten å slottet.

26. *Eva Katarina Sack*, 1751—1756, dotter till n:r 25; gift med översten Erik Brahe, som blev halshuggen den 23 juli (den heliga Birgittas dödsdag) 1756, anklagad och dömd till döden för landsförräderi.

27. *Per Brahe*, 1756—1768, son till n:r 26; sålde Penningby 1763 till generalen

28. *Fabian Kasimir Wrede*, 1768—1793, som förbättrade godset på allt sätt; blev på ålderdomen blind, då han sålde den präktiga egendomen till sonen

29. *Kasper Wrede*, 1793—1803; överstelöjtnant, när denne år 1803 sålde godset för 110,000 rdr specier banco till n:r 30, då bestod det av 45 5/8 mtl, därav 42 1/8 mtl, utgörande 13,000 tnld i Länna socken, hela arealen var 14,000 tnld.

30. *Gustav Fredrik von Rosen*, 1803—1815, landshövding i Malmöhus län, greve; han och hans grevinna förskönade godset med dyrbara park- och trädgårdsanläggningar efter engelskt mönster, avled 1815 och ligger begravnen i Rosenska gravkammaren å Länna underbart sköna kyrkogård.

31. *Greve von Rosens arvingar*, 1815—1820;

sålde godset för 128,000 rdr bancospecie transportsedlar år 1820 till

32. *Johan Hortulan*, 1820—1824, vilken, efter att dels undansålt, dels undantagit en stor del, sålde gården för 66,700 rdr baco till

33. *Abraham Fähræus*, 1824—1827, sjökaptén som sistnämnda år sålde gården för 75,000 rdr banco transportsedlar till landbrukaren Johan Ersson Lundgren från Österby gård i Haga socken och rusthållaren Anders Andersson från Torvalla i Husby-Lyhundra socken; huvudgården, som nu bestod endast av 5 2/3 mtl och 1,200 tnd, därav 300 åker och äng tillföll Lundgren; det återstående Andersson.

34. *Johan Ersson Lundgren*, 1827—1836; utverkade åt sig titel av hovkamrer; år 1831 härjades slottet av eldsvåda så starkt, att Lundgren, för att undkomma restaureringskostnaderna, nedsprängde 3:e våningen och lade sedan blott provisoriska tak över det återstående av slottsbyggnaderna; den Lundgrenska tiden kan sägas ha varit för Penningby en olyckans och vredens tid, då däremot Wredens tid liksom Rosens tid, var en lyckans och glädjens tid; vad som ännu fanns kvar av Penningby sålde Lundgren för 45,000 rdr banco till

35. *Simon Olov Nordström*, 1836—1846; grosshandlare i Stockholm; med honom börjar åter en lyckans och framgångens tid för det gamla, ärevördiga Bonde- och Sturegodset; vid grosshandlare Simon Nordströms död 1846 övertogs gården av hans änka:

36. *Fru Henriette Nordström*, f. Edman: 1846—1862, då hon sålde godset för 100,000 rdr r:m till sin broder

37. *Erik Edman*, 1862—1873, godsägare; gift med Kristina Karolina Nordström, syster till ovanstående Simon Nordström, sålde Penningby för 100,000 rdr r:m till sin son A. T. Edman och sin mäg K. T. Malmgren, vilken senare dog 1875.

38. *Abraham Teodor Edman*, 1873—1876; godsägare, som jämte sin syster fru Anna Lovisa Malmgren, f. Edman, sålde Penningby till bröderna:

39—40. *Fredrik Bernhard Robert Nordström*, 1876—1878, då han dog; och *Sten Otto Nordström*, 1876—1921 15 febr.; den förre var marinlöjtnant, den senare grosshandlare; under dennes tid har Penningby gått framåt med stora steg i alla avseenden, nya ladugårdar jämte nya moderna arbetsstäder ha uppförts, ävensom nytt mejeri, nya växthus m. m., m. m. Dessutom ha gårdarna Grovsta n:r 1—6, 6 mtl, av honom inköpts och införlivats med Penningby.

41. *Grosshandlare Sten Otto Nordströms sterbhus*: 1921—närvarande tid, varunder gården förvaltats och fortfarande förvaltas av äldste sonen Simon Vilhelm Daniel Nordström, agronom, framstående kommunalman och jordbrukare.

Slutligen vilja vi nämna några ord om de olika former *Penningby* självt under tidernas lopp måste ha ägt efter som det skrivits olika på olika ti-

der, nämligen Pitingaeby år 1339, Penningaby 1413 och Pydingaby 1425 och Pyningaby 1478.

Formen Pitingaeby är sålunda veterligen äldst och torde gå tillbaka ända till den fornsvenska tiden, varifrån vi äga åtskilliga liknande folk- och ortnamn på -ingae, av vilka vi här för det trånga utrymmets skull blott kunna nämna ett enda, nämligen det fornsvenska namnet *Gydingae* (haeradh), som egentligen betyder Gydhingarnas (= nuvarande Göingarnas härad) och alltså utgör ett namn som i likhet med Pitingaeby undergått en väsentlig förändring till både form och uttal.

Och vem ser väl inte nu, då Gydhingae haerad betyder Gydhingarnas härad, att Pitingaeby måste betyda: Pitingarnas by?

Till sist blott några ord om Penningby byggnads-historia.

Slottets nedre del anger sig själv genom sina metertjocka murar av väldiga kilade stenblock, såsom ett medeltida hus eller fäste, som med sina två, till stor del underjordiska våningar varit övertäckt, liksom adelsmännens och böndernas trähus alltintill 1500-talet och ännu längre, med anspråkslösa, torntäckta trätak.

Slottets övre del torde hava tillkommit först under *Gustav I Vasas tid*. Carl Silwer.

R O S L A G S S Å N G .

Melodi: "Vill du våga en dust!"

Här är Roslagens bygd,
Här är vikingars hem.
än i klippornas skygd,
bor ett släkte av dem!
Här de byggde sig drakar
för ledungatåg
bortom skummande österhavsvåg!

Refräng:

Må vi älska vår byggd,
våra klippor och skär
och den manliga dygd,
våra minnen oss lär!
Att vår gärning en runa i hembygden får,
som likt fädernas ära består!

Här är kummel och gravar,
som gömt deras ben.
Med förundran du stavar
på runristad sten
om den bragd, som där täljes i manliga ord
och av slumrar'n i högen är gjord.

Refräng:

Här drar skärkarlen än
ut på stormande våg,
fast ej mer våra män
gå till ledungatåg,
är dock rospiggen välkänd i främmande hamn
under aktade sjömannanamn!

Refräng:

Vid din plog och din harv
kan du göra en bragd,
som kan varda till arv,
när din gärning är lagd
till de bortgångnes minne . . . I Roslagen än,
finns väl dådlystna kvinnor och män!

Refräng:

Du kan göra en bragd,
som är stor i din by,
om en grundsten blir lagd
utav vetande, ty
det är facklan, som lyser oss fram på vår väg.
Bliv du plöjarn på bildningens teg!

Refräng:

Du behöver ej mer
dra till härnad och strid,
ty ett storverk du ger,
genom plikttrögen id!
När den lägges tillhoppa av åren en gång,
kan det också bli saga och sång!

Refräng:

Här vid vikar och fjärd,
bor ett folk, som alltfort
för sitt hem och sin härd,
liksom fäderna gjort,
stånda redo att visa med gärning och blod,
att det vikingaarvet förstod!

Refräng:

Här är Roslagens bygd,
hör är fädernas hem.
Må den växa den dygd,
som vi ärvde av dem!
och i stugorna röda må dådlusten gro,
medan skördarne blomma i ro!

Refräng:

Må vi älska vår bygd,
våra klippor och skär
och den manliga dygd,
våra minnen oss lär!
Att vår gärning en runa i hembygden får,
som likt fädernas ära består!

Yngve Janson.

“DIALOG”

mellan Per och Pål om Länna Hembygdsförening.
Åhörd och upptecknad av v. ordf.

Per:

Ja, nu i Länna di bildat en s. k. Hembygdsförening.
Och mången undrar och säger: ”men vad kan det
vara för mening!

Vad kan dom göra? Vad är dess mål?
Skall di på ”böner” och dans ta käl?
Skall ej vår ungdom nu mer få jazza?
Den där föreningen ska’ vi ”passa”!
Uti lokalen kommunen byggt
för våra skolbarn. Som gäster
man inmarscherat och sitter tryggt,

där hålles bio och fester.
Där samlas pojkar, där samlas flickor.
och pengar stoppas i egna fickor!
En så’n förening, med sånt program,
jag tycker rent ut ”det är en skam”.

Pål:

Det synes mig som du ej förstätt
programmet för vår förening.
Ty då helt säkert du såge gott,
den har en vacker mening!
Ej för att splittra, långt mera samla
till arbete, både unga, gamla
för att det gamla och goda skydda.
som finns i Länna från dagar flydda.

För övrigt borde du själv förstå
att några nöjen bör finnas,
om man de unga skall kunna nå,
om di för saken skall vinnas!
Du skall om fester och film ej skälla,
tänk något ock på det ideella,
som bjudes ungdomen härvidlag
av studiecirklar och föredrag.

Per:

Ej har jag varit och filmen sett,
ej Edra stadgar studerat.
Men grannas Erik betyg dem gett:
”han har alltsammans kasserat!”
Och är det sant, som jag nu fått höra,
att Ni i sommar skall ut och köra
med bil och båtar — till lands och vatten
och roa Er till långt fram på natten?

I landskapsdräkter Ni skola spöka,
med stycke, mössa och och randig kjol.
Med folkdanslekar också försöka
uti det gröna — efter fiol.
Det kommer säkert att väcka löje,
långt mer än trevnad, gemyt och nöje.
”Att springa runt i en liten ring
det är för ungdom rakt ingenting!”

Pål:

Du säger själv: ”Jag vet inte mer
än jag har hört utav andra.”
Då skall du ej, såsom nu, se ner
och bara klandra och klandra.
Gå med på möten, läs innehållet,
som finns i stadgar, i protokollet!
En annan tanke du säkert får
och kanske in såsom medlem går.

Det är vår önskan att kunna verka
för allt det goda, för allt det rätta!
Och kärleken till vår hembygd stärka.
Vårt mål vi därför högt vilja sätta!
Vår ungdom ligger oss varmt om hjärtat,
dess nöjen säkert har mången smärtat.
Vi vilja bygga, ej riva neder.
Kom med och ställ dig i våra leder!